

alles klar 1a – gramatika

Časovanie pravidelných sloves v prítomnom čase

Infinitív väčšiny nemeckých sloves má koncovku **-en** (*kommen*), menej **-n** (*wandern*). Keď odtrhneme tieto infinitívne koncovky dostaneme slovesný kmeň. Slovesné tvary v jednotlivých osobách tvoríme osobnými koncovkami, ktoré pridáme ku slovesnému kmeňu.

kommen	ich komm- e	wir komm- en
sloves. kmeň komm-	du komm- st	ihr komm- t
	er/sie/es komm- t	sie/Sie komm- en

Ak sa končí kmeň na sykavku (-s-, -z-, -ss-, -ß-, -tz-, -heiß-), nepripája sa v 2. osobe jednotného čísla **-s-** (du heiß-t). 2. a 3. osoba jednotného čísla má tak pri týchto slovesách rovnaký tvar.

Pomocné sloveso sein

Sloveso **sein** (byť) má nepravidelné časovanie.

ich bin	wir sind
du bist	ihr seid
er/sie/es ist	sie/Sie sind

Poriadok slov v oznamovacom vete

V oznamovacej vete stojí určitý tvar slovesa na druhom mieste. Na prvom mieste stojí buď podmet (tzv. priamy slovosled) alebo iný vetný člen (napr. príslovkové určenie – jetzt, hier), v tomto druhom prípade stojí podmet až na treťom mieste, tj. hneď za slovesom (nepriamy slovosled).

Er ist heute zu Hause.	<i>On je dnes doma.</i>	(priamy slovosled)
Heute ist er zu Hause.	<i>Dnes je doma.</i>	(nepriamy slovosled)

Opytovacie vety začínajúce sa opytovacím slovom

Ide o otázky doplnňovacie, na začiatku ktorých stojí opytovacie slovo. Sloveso je na druhom mieste vo vete, po ňom nasleduje podmet.

Was macht er dort?	<i>Čo tam robí?</i>
Wohin gehst du heute?	<i>Kam dnes ideš?</i>

Časovanie sloves s kmeňom zakončeným na: -t, -d, -chn, -ffn, -tm

Ak sa končí kmeň slovesa na **-t, -d** (*warten, baden*) alebo na niektoré skupiny spoluhlások **-n, -m** (*rechnen, atmen*), vkladáme kvôli lepšej výslovnosti medzi kmeň a koncovku hlásku **-e**.

warten	ich warte	wir warten
sloves. kmen wart-	du wartest	ihr wartet
	er/sie/es wartet	sie/Sie warten

Modálne (spôsobové) sloveso *mögen* (*mať rád*)

Modálne (spôsobové) slovesá majú v prítomnom čase nepravidelné časovanie. Charakteristické pre ne je, že sú v 1. a 3. osobe jednotného čísla bez koncovky. V množnom čísle sa časujú pravidelne.

mögen (<i>mať rád</i>)	ich mag du magst er/sie/es mag	wir mögen ihr mögt sie/Sie mögen
------------------------------------	---	--

Určitý a neurčitý člen

Pred podstatnými menami stojí v nemčine člen určitý, neurčitý alebo nulový (podstatné meno je bez člena). Pri osobách, známych veciach alebo predmetoch, ktoré sme už spomínali, používame člen určitý – **der, die, das** (*ten, tá, to*). Pri osobách a veciach, ktoré sú nám neznáme alebo sme ich doposiaľ nespomínali, používame člen neurčitý – **ein, eine, ein** (*nejaký, nejaká, nejaké*).

Hier ist eine Frau.	<i>Tu je nejaká pani.</i>
Die Frau arbeitet in Prag.	<i>Tá pani pracuje v Prahe.</i>
Ich sehe ein Kind.	<i>Vidím nejaké dieťa.</i>
Sehen Sie das Kind?	<i>Vidíte to dieťa?</i>

Množné číslo podstatných mien

Nemčina nemá jednotnú koncovku pre množné číslo. Preto je potrebné učiť sa s novým podstatným menom nielen jeho rod (člen určité), ale aj tvar jeho množného čísla. Množné číslo sa tvorí pomocou koncoviek (**-0, -e, -(e)n, -er, -s**), niekedy dochádza súčasne k prehláske kmeňovej samohlásky. (Prehláska nikdy nie je pri množ. čísle na **-(e)n, -s**).

der Kuchen	die Kuchen	der Bruder	die Brüder
der Freund	die Freunde	die Hand	die Hände
der Name	die Namen		
das Kind	die Kinder	das Haus	die Häuser
das Kino	die Kinos		

Tvar určitého člena v množnom čísle je pre všetky rody podstatných mien rovnaký – **die**. Neurčitý člen nemá tvar množného čísla, podstatné meno s členom neurčitým v jednotnom čísle stojí v množnom čísle bez člena.

der Mann	die Männer	ein Mann	Männer
die Frau	die Frauen	eine Frau	Frauen
das Kind	die Kinder	ein Kind	Kinder

Podstatné meno v akuzatíve (4. páde)

Vo 4. páde má určitý člen mužského rodu tvar **den**, v ženskom a strednom rode je tvar člena zhodný s 1. pádom. Neurčitý člen mužského rodu vo 4. páde priberá koncovku **-en** (einen), ženský a stredný rod zostávajú bez zmeny, sú zhodné s 1. pádom (eine, ein).

skloňovanie s členom určitým:

1. pád	der Mann	die Frau	das Kind
4. pád	den Mann	die Frau	das Kind

skloňovanie s členom neurčitým:

1. pád	ein Mann	eine Frau	ein Kind
4. pád	ein en Mann	eine Frau	ein Kind

Zisťovacie otázky

Ide o otázky, ktoré sa začínajú slovesom, podmet je na druhom mieste. Na tento typ otázok väčšinou odpovedáme **áno – nie** (ja – nein).

Kennst du die Frau?	<i>Poznáš tú ženu?</i>
Studiert er noch in München?	<i>Študuje ešte v Mníchove?</i>

Zápor *nicht*

Nicht je najčastejším záporom v nemčine, popiera platnosť celej výpovede alebo platnosť jednotlivých vetných členov. **Nicht** stojí spravidla na konci vety alebo pred popieraným slovom (napr. prídavným menom, príslovkou). Často tiež stojí pred predložkovým spojením vyjadrujúcim príslovkové určenie miesta alebo pred názvom povolania v spojení s **als**.

Sie kommen heute nicht.	<i>Dnes neprídu.</i>
Unsere Lehrerin ist nicht nett.	<i>Naša učiteľka nie je milá.</i>
Er ist nicht zu Hause.	<i>On nie je doma.</i>
Er arbeitet nicht als Koch.	<i>Nie je kuchárom. (Nepracuje ako kuchár.)</i>
Ich kann nicht tanzen.	<i>Neviem tancovať.</i>

Zápor *kein/keine/kein*

Kým sa zápor pri slovesách tvorí pomocou slova **nicht** (er lacht nicht), zápor pri podstatných menách sa tvorí zámenom **kein/keine/kein** (*žiadnen/žiadna/žiadne*). Vyjadrujeme ním zápor pri podstatnom mene, ktoré by v kladnej vete malo neurčitý alebo nulový člen. Toto záporné zámeno sa skloňuje ako neurčitý člen (ein/eine/ein). Tvar v množnom čísle je **keine**.

Ich habe keine Schwester.	<i>Nemám (žiadnu) sestru.</i>
Wir sehen keinen Hund.	<i>Nevidíme (žiadneho) psa.</i>
Hier spielen keine Kinder.	<i>Tu sa nehrajú (žiadne) deti.</i>

Pozor ale na rozdiel medzi **nicht** a **kein!!!**

Kennst du einen Arzt?	<i>Poznáš nejakého lekára?</i>
Nein, ich kenne keinen Arzt. (<i>člen neurčitý</i>)	<i>Nie, nepoznám žiadneho lekára.</i>

X

Kennst du den Arzt? (<i>člen určitý</i>)	<i>Poznáš toho lekára?</i>
Nein, den Arzt kenne ich nicht.	<i>Nie, toho lekára nepoznám.</i>

Privlastňovacie zámeno v nominatíve (v 1. páde)

Privlastňovacie zámená majú v jednotnom čísle tri tvary – pre mužský, ženský a stredný rod (mein Mann, meine Frau, mein Kind). Skloňujú sa ako člen neurčitý.

ich	mein, meine, mein	wir	unser, unsere, unser
du	dein, deine, dein	ihr	euer, eure, euer
er	sein, seine, sein	sie	ihr, ihre, ihr
sie	ihr, ihre, ihr	Sie	Ihr, Ihre, Ihr
es	sein, seine, sein		

Slovesný tvar *möchte*

Tvar **möchte** je odvozen od slovesa **mögen** (*mít rád*) a odpovídá českému *chtěl/a bych, chtěl/a by*. Infinitiv dalšího plnovýznamového slovesa, který se váže ke tvaru **möchte**, stojí na rozdíl od češtiny až na konci věty.

ich möchte	wir möchten
du möchtest	ihr möchtet
er/sie/es möchte	sie/Sie möchten
Ich möchte Lehrerin werden .	<i>Chcela by sa stať učiteľkou.</i>
Er möchte jetzt nach Hause gehen .	<i>Chcel by ísť teraz domov.</i>

Nepravidelné slovesá: *fahren, lesen, sehen, sprechen*

Prítomný čas nepravidelných slovies sa tvorí pripojením osobných koncoviek ku slovesnému kmeňu, pri niektorých slovesách prichádza ešte v 2. a 3. osobe jednotného čísla ku zmene kmeňovej samohlásky. U nepravidelných slovies zo samohláskou a v kmeni sa toto kmeňové **-a-** mení na **-ä-**.

fahren	ich fahre	wir fahren
	du fährst	ihr fahrt
	er/sie/es fährt	sie/Sie fahren

U nepravidelných slovies so samohláskou a v kmeni sa toto kmeňové **-a-** mení na **-ä-**.

lesen	ich lese	wir lesen
	du liest	ihr lest
	er/sie/es liest	sie/Sie lesen
sprechen	ich spreche	wir sprechen
	du sprichst	ihr sprecht
	er/sie/es spricht	sie/Sie sprechen

Slovesá s odlučiteľnou predponou

Odlučiteľné predpony sú prízvuchné, a preto sa pri časovaní v oznamovacom i rozkazovacom spôsobe od slovesa na konci vety oddeľujú. Patrí k nim napr. **ab-**, **an-**, **aus-**, **ein-**, **mit-**, **vor-** a iné. V infinitíve sa píšú so slovesom dohromady.

Ich hole sie ab .	<i>Zastavím sa pre ňu.</i>
Wann fängt das an ?	<i>Kedy to začne/začína?</i>
Ich kann nicht einschlafen .	<i>Nemôžem zaspáť.</i>

Zvratné slovesá

Zvratné sloveso má pri sebe zvratné zámeno **sich**. Na rozdiel od slovenčiny sa toto zvratné zámeno skloňuje. Tvar **sich** sa vyskytuje v infinitíve (*sich interessieren*) a v 3. osobe jednotného a množného čísla (*sie interessiert sich, sie interessieren sich*). V 1. a 2. osobe má zvratné zámeno rovnaký tvar ako osobné zámeno v 3. alebo vo 4. páde.

sich freuen (<i>zvrat. zám. vo 4. páde</i>)	ich freue mich du freust dich er/sie/es freut sich	wir freuen uns ihr freut euch sie/Sie freuen sich
---	---	--

sich etwas kaufen
(zvrát. zám. v 3. páde)

ich kaufe **mir** etw.
du kaufst **dir** etw.
er/sie/es kauft **sich** etw.

wir kaufen **uns** etw.
ihr kauft **euch** etw.
sie/Sie kaufen **sich** etw.

Sloveso einladen (pozvát)

Nepravidelné slovesá so zmenou kmeňovej samohlásky **a – ä**, ktorých kmeň je zakončený na **-t** (halten – držať), **-d** (einladen – pozvát), majú v 2. osobe jednotného čísla iba koncovku **-st** (na rozdiel od pravidelných slovies: du arbeitest) a v 3. osobe jednotného čísla sú **bez koncovky** (er hält) alebo priberajú iba **-t** (er lädt ein).

einladen (pozvát)	ich lade ein du lädst ein er/sie/es lädt ein	wir laden ein ihr ladet ein sie/Sie laden ein
-----------------------------	--	---

Osobní zájmena v akuzativu (4. pádě)

nominativ (1. pád)	akuzativ (4. pád)	nominativ (1. pád)	akuzativ (4. pád)
ich	mich	wir	uns
du	dich	ihr	euch
er	ihn	sie	sie
sie	sie	Sie	Sie
es	es		

Modálne (spôsobové) sloveso können (môcť, vedieť)

Modálne slovesá vyjadrujú rovnako ako v slovenčine možnosť, nutnosť, povinnosť, úmysel uskutočniť daný dej. Preto sa väčšinou dopĺňajú ďalším plnovýznamovým slovesom. Jeho **neurčitok stojí vždy na konci vety** (Er kann noch nicht sprechen. – *Ešte nevie hovoriť.*).

Tieto slovesá majú v jednotnom čísle nepravidelné časovanie. Charakteristické je, že sú v 1. a 3. osobe jednotného čísla bez koncovky. V množnom čísle sa časujú pravidelne.

können (môcť, vedieť)	ich kann du kannst er/sie/es kann	wir können ihr könnt sie/Sie können
---------------------------------	--	---

Radové číslovky

Na radové číslovky sa pýtame **der, die, das wie viele?** Tvoria sa od **2 do 19** od základnej číslovky príponou **-te**. (102. – 119., 1002. atd.). To platí aj vtedy, keď sú poslednou časťou zloženej číslovky (102. – 119., 1002. atd.).

Nepravidelne sa tvorí:

1. – der, die, das **erste**
3. – der, die, das **dritte**
8. – der, die, das **achte**

Od číslovky **20** sa radové číslovky tvoria príponou **-ste**. Pri zložených číslovkách od **21** (der einundzwanzigste) má **tvar radovej číslovky vždy len posledná časť**.

1. der, die, das **erste**
2. der, die, das **zweite**
3. der, die, das **dritte**
4. der, die, das **vierte**
5. der, die, das **fünfte**
6. der, die, das **sechste**
7. der, die, das **siebte** aj **siebente**
8. der, die, das **achte**
9. der, die, das **neunte**
10. der, die, das **zehnte**
19. der, die, das **neunzehnte**
20. der, die, das **zwanzigste**
21. der, die, das **einundzwanzigste**
100. der, die, das **hundertste**
101. der, die, das **hunderterste**
119. der, die, das **hundertneunzehnte**
1000. der, die, das **tausendste**
1000000. der, die, das **million(s)te**

Tieto číslovky sa skloňujú ako prídavné mená (der vierte Juli, in der zehnten Reihe, ...).

Podstatné meno v datíve (3. páde)

V 3. páde má určitý člen mužského a stredného rodu tvar **dem**, v ženskom rode tvar **der**. **Neurčitý člen** mužského a stredného rodu príberá v treťom páde koncovku **-em** (einem), v ženskom rode koncovku **-er** (einer).

Skloňovanie s členom neurčitým:

1. pád	der Mann	die Frau	das Kind
3. pád	dem Mann	der Frau	dem Kind
4. pád	den Mann	die Frau	das Kind

Skloňovanie s členom neurčitým:

1. pád	ein Mann	eine Frau	ein Kind
3. pád	einem Mann	einer Frau	einem Kind
4. pád	einen Mann	eine Frau	ein Kind

Osobné zámeno v datíve (3. páde)

1. pád	3. pád	4. pád	1. pád	3. pád	4. pád
ich	mir	mich	wir	uns	uns
du	dir	dich	ihr	euch	euch
er	ihm	ihn	sie	ihnen	sie
sie	ihr	sie	Sie	ihnen	Sie
es	ihm	es			

Spojka *denn* (*lebo*)

Spojka **denn** patrí k priradovacím spojкам, ktoré nemajú vplyv na slovosled. Po tejto spojke nasleduje priamy slovosled alebo aj nepriamy (po spojke ide podmet alebo iný vetný člen, na 2. mieste je určitý slovesný tvar, potom nasledujú ostatné vetné členy).

Ich muss viel lernen, **denn** unsere Lehrerin ist sehr streng.
Musím sa veľa učiť, lebo naša učiteľka je veľmi prísna.

Ich bleibe zu Hause, **denn ich muss** heute meiner Mutter helfen.
Zostanem doma, lebo musím dnes pomáhať mame.

Ich bleibe zu Hause, **denn heute muss** ich meiner Mutter helfen.
Zostanem doma, lebo dnes musím pomáhať mame.

Rozkazovací spôsob pravidelných sloviess

Rozkazovací spôsob vyjadruje výzvu, príkaz, prosbu, varovanie, napomenutie apod. Adresátom môže byť jedna alebo viacej osôb. Tvoríme ho od slovesného kmeňa. 2. osoba jednotného čísla je buď bez koncovky (tieto tvary majú prednosť), alebo sa ku kmeňu pridáva **-e** (u sloviess, kmeň ktorých sa končí na **-t**, **-d**, alebo na **-m**, **-n**). V 2. osobe jednotného a množného čísla odpadá osobné zámeno. V množnom čísle sa tvorí rozkazovací spôsob pomocou koncoviek **-en** a **-(e)t**, podobne ako v oznamovacom spôsobe. V 1. a 3. osobe množného čísla stojí osobné zámeno až za slovesom.

kommen	jednotné číslo	množné číslo
	1. os. -	1. os. Kommen wir! (<i>prídme</i>)
	2. os. Komm! (<i>príd</i>)	2. os. Kommt! (<i>prídte</i>)
	3. os. -	3. os. Kommen Sie! (<i>prídte</i> – vykanie)

warten	jednotné číslo	množné číslo
	1. os. -	1. os. Warten wir! (<i>čakajme</i>)
	2. os. Warte! (<i>čakaj</i>)	2. os. Wartet! (<i>čakajte</i>)
	3. os. -	3. os. Warten Sie! (<i>čakajte</i> – vykanie)

öffnen	jednotné číslo	množné číslo
	1. os. -	1. os. Öffnen wir! (<i>otvorme</i>)
	2. os. Öffne! (<i>otvor</i>)	2. os. Öffnet! (<i>otvorte</i>)
	3. os. -	3. os. Öffnen Sie! (<i>otvorte</i> – vykanie)

Sloveso **sein** (*být*) má v rozkazovacom spôsobe nepravidelné tvary.

sein	jednotné číslo	množné číslo
	1. os. -	1. os. Seien wir! (<i>budme</i>)
	2. os. Sei! (<i>bud</i>)	2. os. Seid! (<i>budte</i>)
	3. os. -	3. os. Seien wir! (<i>budte</i> – vykanie)